

МОДУЛИ ТЕХНОЛОГИЯ АСОСИДА ЎҚУВ МАШҒУЛОТЛАРИНИ ЛОЙИХАЛАШ

Додобаев Алижон Маматкаримович
ТКТИ Янгиер филиали ўқитувчиси
Ғайратов Жамиид Мақсуд ўғли
ТКТИ Янгиер филиали 1 курс талабаси
Шайбекова Зухра Илхомжон қизи
ТКТИ Янгиер филиали 1 курс талабаси

Таълим тизимининг асосий мақсади, барча соҳаларда касбий етук шахсни шакллантириш, унинг билим, кўникма ва малакаларини ривожлантириш ҳамда рақобатбардош мутахассисни тайёрлашдан иборат.

Хориж тажрибалари таҳлили шуни кўрсатадики, жамият тараққиёти таълим-тарбия соҳасига жорий этилган инновацион технологияларнинг ривожини ва такомиллашуви билан боғлиқ.

Мазкур жараёни такомиллаштириш учун ўқитишда инновацион ёндашувлар ва унинг таркибий қисми бўлган модулли таълим технологияси асосида ўқув машғулотларини ташкил этиш ва шу орқали таълим сифати ва самарадорлигини ошириш муҳим ҳисобланади.

Модулли таълим анъанавий таълимга муқобил равишда пайдо бўлган бўлиб, замонавий педагогик назарияси ва амалиётида тўпланган барча илғор ғояларни яхлит ҳолатга келтирган. Модулли таълимнинг асосий мақсади талабалар томонидан аниқ ўқув мавзуси бўйича билимлар системасини ўзлаштириши ва кўникмаларга айлантиришдан иборатдир.

Модулда ўқув машғулотларини (тугалланган ахборотлар блоки) 3-6 соатли маъруза машғулотлари ва шу билан боғланган амалий, семинар, лаборатория машғулотларидан (тахминан 16-18 соат вақтга мўлжалланса мақсадга мувофиқ бўлади) иборат бўлинишидир.

Модуларни шакллантириш учун асос бўлиб фаннинг ишчи дастури хизмат қилади. Модул кўпинча фан мавзуси ёки ўзаро боғланган мавзулардан иборат бўлиши мумкин. Бироқ, мавзудан фарқли ўлароқ МОДУЛДА ҳамма нарса ЎЛЧАНАДИ, ҳамма нарса БАҲОЛАНАДИ.

Модулли ўқитиш технологиясида ўқув материални кетма-кет қуйидагича блокларга ажратилади: **ахборот блоки** (ўзлаштириш лозим бўлган ахборот); **қўллаш блоки** (масала ечиш, эгаллаган билим асосида топшириқларни бажариш); **ахборотларни коррекциялаш блоки** (ноўғри жавобларда қўшимча тушунтириш, ёрдам бериш, машқ ишлаш); **тест-ахборот блоки** (ўзлаштирилган ахборотни текшириш); **текшириш ва тузатиш блоки**[1].

Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда модулли ўқитиш технологияси асосида таълим жараёнини модуллар асосида лойиҳалаштирилади. Унда, талабаларнинг фан дастури асосида мустақил таълим олишларига алоҳида урғу берилади, уни ташкил этиш механизми муаммоли ёндашув асосида амалга оширилади.

Таълим йўналишлари (мутахассисликлари) Давлат таълим стандарти ва ўқув режаларининг янги авлоди яратилишида хорижий тажрибаларга асосланган ҳолда ўқув режага ўқитиш жараёнини лойиҳалаштиришга оид янги фан киритилишига алоҳида этибор қаратилди.

Масалан, ўқитишни лойиҳалаштиришга оид АКШ, Жорджия штати университетида (Valdosta State University) EDAT 6000: Professional Decision Making. 3*36=108 hours EDAT 7132: Framework for Teaching. 3*36=108 hours фани киритилган бўлса, Россия таълим тизимида (Педагогическое проектирование. Проектирование образовательной среды) фанлари киритилган. Шундан келиб чиққан ҳолда Ўзбекистон Республикаси техника соҳасидаги олий таълимнинг магистратура мутахассисликларига “Техника туркумидаги фанларни ўқитиш жараёнини лойиҳалаш” фани киритилди[2].

Демак, профессор-ўқитувчилар талабаларда модулли технология асосида ўқув машғулотлар лойиҳалларини тузиш кўникмасини шакллантириш вазифаси туради.

Биринчи – Ўқув фаннинг умумий мақсади ҳамда шу фаннинг катта ва ўрта бўлақлар(модул)ининг олдида қўйилган мақсадларини ифода этувчи, кейинчалик, барча ўқув машғулотларнинг лойиҳасини тузишга хизмат қиладиган, умумий жадвалларини тузиш:

Биринчи, муайян ўқув фанини яхлит бир бутунликда англаб, уни энг юқори иерархия поғонадаги "Энг катта модул" деб қабул қилинади. Сўнгра, ўқув фанининг олдида қўйилган умумий таълимий мақсадлари ва бу фанга ажратилган соатлар белгиланиб, жадвал шаклига келтирилади.

Ўқув фаннинг умумий мақсадлари, шу ўқув фани учун ишлаб чиқилган ДТС ва жамиятни мустақил Ўзбекистон фуқароларининг ижтимоий сифатларига қўйган талабларига жавоб бериши шарт.

Иккинчи, шу фан, яъни энг катта модул ичидаги билимларнинг мантиқий боғлиқлиги ва фикрни тугалланганлигидан келиб чиқиб, ўқув материални катта бўлақларга, яъни бобларга бўлиб чиқилади ва уларнинг "Катта модул" деб номланади. Шундан сўнг, ҳар бир катта модулнинг мақсадлари белгиланади, уларга ажратилган соатлар кўрсатилиб, жадвал шаклига келтирилади.

Катта модуллар мақсадлари энг катта модулдаги мақсадлардан келиб чиқиб, унинг ажралмас бир қисми сифатида бўлиши шарт. Ҳар бир катта модулларга

ажратилган соатлар йиғиндиси, шу фанга берилган соатларнинг умумий сонига тенг бўлиши керак.

Учинчи, ҳар бир катта модул (боб)лар ичидан мантиқан боғлиқ бўлган, шу билан баробар, ҳажм жиҳатидан бир жуфт соатлик ўқув машғулоти орқали талабаларга етказилиши лозим бўлган билимлар ажратилади ва уларга "Ўрта модул" деб ном берилиб, уларнинг ҳам таълимий ва тарбиявий мақсадлари кўрсатилади ва жадвал шаклига келтирилади.

Шу билан миллий педагогик технология тамойиллари асосида ўқув машғулотларини лойиҳалашнинг умумий жадваллари тузилган бўлади.

Иккинчи. Ҳар бир жуфт соатлик ўқув машғулотининг, яъни, ҳар бир "Ўрта" модулнинг хусусий жадвалларини тузиш:

Биринчи, бир жуфт соатлик ўқув машғулоти, яъни ўрта модулни, ундаги бериладиган билимларнинг мантиқий боғлиқлиги ва фикрни тугаллаганлигини инобатга олиб, бир нечта "Кичик" модулларга бўлинади. Сўнг, юқорида кўйилган умумий мақсадлардан келиб чиқиб, ҳар бир кичик модул олдида кўйилган таълимий мақсадлари белгиланади ва ҳар бир кичик модулга ажратиладиган вақт кўрсатилади.

Шундан сўнг, шу кичик модул якунида талабалар бажариши шарт бўлган иш ҳаракатлар аниқланади ва жадвал шаклига келтирилади.

Иккинчи, ҳар бир кичик модуллар орқали бериладиган билимлар ичидан таянч тушунчаларни ажратиб, улар асосида талабалар билим ва кўникмаларини баҳолаш учун назорат саволлари тузилади ва баҳолашнинг тур ва мезонлари аниқланади ва жадвал шаклига келтирилади.

Учинчи, ўқув машғулотининг ҳар бир кичик модулида қўлланиладиган машғулотнинг типи белгилаб олиниб, ҳар бир кичик модулда қўлланиладиган педагогик усул ва услублар кўрсатилади сўнг, муайян ўқув муассасасида мавжуд ахборот-коммуникация технологиялар ичидан ҳамда мазкур ўқув материалнинг характеридан келиб чиқиб, ҳар бир кичик модулдаги ўқув машғулотини амалга оширишда қўлланиладиган ахборот-коммуникация технология ва дидактик материаллар кўрсатилган жадвал яратилади.

Шу билан "Педагогик технология" тамойиллари асосида битта ўқув машғулотини лойиҳалашнинг хусусий жадвалларини тузиш вазифаси бажарилган бўлади.

Учинчи. Ушбу ўқув машғулоти лойиҳасини тузишнинг хусусий жадвалларида кўрсатилган тартиб бўйича, ўқув машғулоти жараёнини амалга оширишнинг намунавий сценарийси ёзилади. Унда ҳар бир ўрта модулда бериладиган билимлар бирма-бир ифодаланиб, уларни таълим олувчиларга етказишда қўлланиладиган дарс типи, педагогик усуллар, ахборот-коммуникация технология ва дидактик материаллар кўрсатилади.

Сценарий матни "Педагог" – "Талаба" диалоги майлида ёзилади ва умумий билан хусусий методологик асослардан келиб чиқилади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Изетаева Г.К. Математика фанларни модул технологияси асосида ўқитишнинг назарияси ва амалиёти. // Монография. Т.: "Fan va Texnologiya", 2013. -190 б.
2. Тожиев М., Зиёмухаммадов Б. Миллий педагогик технологиянинг таълим-тарбия жараёнига татбиғи ва уни ёшлар интеллектуал салоҳиятини юксалтиришдаги ўрни. Монография. /Т.: «MUMTOZ SO'Z». 2010., -214 б.